

усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, особа, яка перебуває під опікою або піклуванням, а також особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом і мають взаємні права та обов'язки, у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі.

Стаття 1 ЗУ «Про попередження насильства в сім'ї» від 15.11.2001 р. визначає, що члени сім'ї - особи, які перебувають у шлюбі; проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою; їхні діти; особи, які перебувають під опікою чи піклуванням; є родичами прямої або непрямої лінії споріднення за умови спільного проживання. Згідно зі ст. 1 ЗУ «Про засади запобігання і протидії корупції» від 7.04.2011 р. членами сім'ї є особи, які перебувають у шлюбі, а також їхні діти, в тому числі повнолітні, батьки, особи, які перебувають під опікою і піклуванням, інші особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки, у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі.

Згідно положень ст. 3 Сімейного кодексу України, сім'єю складають особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки. Отже, членами сім'ї можуть бути й особи, які спільно проживають, не перебуваючи у шлюбі.

Вважаємо, що поняття близькі родичі та члени сім'ї не охоплюють всі категорії осіб, які можуть бути потерпілими від цього злочину - це близькі особи працівника правоохоронного органу. Тому необхідно розширити перелік осіб, права і свободи яких додатково ставляться під кримінально-правову охорону у зв'язку з вчиненням досліджуваного злочину в якості потерпілого замість поняття «близькі родичі» вживати в ст. 345 КК України ширше за обсягом словосполучення «близькі родичі, члени сім'ї чи інші близькі йому особи».

Поняття та загальна характеристика інституту співучасті у злочині за кримінальним правом України та Франції

Шаршун Н.В., студент ННІПП НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук Міщенко М.О.

Більше як сто років тому, відомий криміналіст Н.С. Таганцев зазначив, що питання про співучасть належить до найскладніших і заплутаних у теорії кримінального права [1, с.570].

Співучасть має важливе значення в кримінальному праві, оскільки забезпечення захисту інтересів громадян і держави в процесі здійснення правосуддя неможливе без точної, відповідної до вимог закону кваліфікації скоєних злочинів. Співучасть в більшості випадків значно підвищує суспільну небезпеку злочинного посягання, тому розроблення інституту співучасті займає важливе місце в кримінальному праві, і особливо це стосується питання складних форм співучасті.

Якщо звернутися до інституту співучасті у Франції, то можна зазначити, що він походить з французького законодавства часів Буржуазної революції ХУІІІ ст. та Кодексу Наполеона (1810 р.). Закон Франції у ті часи слугував зразком для кримінального законодавства інших держав, що складають континентальну сім'ю (систему права) [2].

Поняття співучасті у злочині розкрито у ст. 26 КК України: «Співучасть у злочині є умисна спільна участь декількох суб'єктів злочину у вчиненні умисного злочину». Воно включає в себе такі ознаки: 1) наявність двох чи

більше суб'єктів злочину, які беруть участь у вчиненні одного й того самого умисного злочину; 2) спільність їх участі у злочині; 3) умисний характер діяльності [3, с.12].

Законодавче визначення поняття співучасті у Франції відсутнє. У Кримінальному кодексі Франції 1992 року називаються лише види співучасників. Власне співучастю (cotriplicite) за французьким правом прийнято вважати лише співучасть у вузькому значенні цього слова, тобто таку діяльність інших осіб, що провокує або полегшує здійснення злочину виконавцем, але сама по собі ніяких елементів злочинного діяння не містить. Саме в цих межах співучасть тлумачиться у Загальній частині. Правда, у деяких випадках, в Особливій частині передбачається відповідальність за деякі дії співучасників у самостійному виді, що переслідує спеціальні цілі і є, скоріше, виключенням, ніж правилом співучасників [4].

Відповідальність співучасника за французьким кримінальним правом обумовлена двома обставинами: а) реальним здійсненням виконавцем закінченого злочину або ж карного замаху на нього; б) вчинення виконавцем злочину або проступку (не порушення).

Відповідальність співучасників за Кримінальним Кодексом України визначається за складом злочину, що наявний у посяганні особи, яка вчинила злочин, а також враховуючи положення ст. 29 КК України.

У численних рішеннях Касаційного Суду Франції постійно підкреслюється, що «основний факт» (тобто виконання основного діяння) є одним з необхідних елементів співучасті (рішення Палати з кримінальних справ Касаційного Суду Франції від 2.07.1958 р. і ін.). Це положення досить послідовно впроваджується й на практиці. Відомі рішення Касаційного Суду, за якими співучасники не каралися, якщо дії виконавця або виявлялися за законом некараними. На базі «послідовного застосування» акцесорності сьогодні у Франції досить широко здійснюється об'єктивне приписування співучасникам дій виконавця [5, с.543].

Варто зазначити, що в Україні щодо тлумачення теорії акцесорної природи співучасті існує дві точки зору: співучасник має притягуватись до відповідальності лише за наявності ознак злочину в діях виконавця (відповідальність співучасника може мати місце лише у випадку притягнення до відповідальності виконавця); співучасник притягується до відповідальності за тією нормою кримінального закону, за якою притягується виконавець.

Можна зробити висновок, що в Кримінальному кодексі Франції, на відміну від кримінального законодавства України, відсутнє легальне визначення поняття співучасті у вчиненні злочину. Характерною особливістю інституту співучасті в українському праві можна назвати ту обставину, що співучасть можлива у нас лише при вчиненні умисних злочинів. Натомість у Франції допускається співучасть не тільки в навмисних, але й у необережних злочинах.

Список використаних джерел:

1. Таганцев Н.С. Русское уголовное право : Часть общая / Н.С. Таганцев. -Тула. : Автограф, 2001. - Т. 1. - С. 570
2. Уголовный кодекс Франции / Научн. ред. и предисл. Н.Е. Крыловой, Ю.Н. Головки / Пер. с франц. Н.Е. Крыловой. - СПб., 2002.
3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III- Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст.131.
4. Крылова Н.Е., Серебренникова А.В. Уголовное право современных зарубежных стран (Англии, США, Франции, Германии) Учебное пособие - 190с.
5. І. Д. Козочкін. Кримінальне право зарубіжних держав. Загальна частина: Навчальний посібник / За ред. і з предисл. І.Д. Козочкін. - М.: Омега-Л, Інститут міжнародного права і економіки ім. А.С. Грибодова, 2003. - 576 с.